

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2242-5900 ต่อ 5751

เรื่อง การพัฒนาและส่งเสริมสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ

ผู้เรียบเรียง นายวิชาญ ทราญอ่อน วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

ออกอากาศ พฤศจิกายน 2568

การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว เนื่องจากเด็กช่วงอายุ 0-6 ปีเป็นช่วงที่สมองและพัฒนาการทุกด้านเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุด การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับช่วงวัยนี้จึงมีความสำคัญในการวางรากฐานทักษะชีวิต ความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์สังคม และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพและมีคุณภาพในสังคม การจัดการศึกษาปฐมวัยที่ดีต้องประกอบด้วยหลักสูตรที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กอย่างลึกซึ้ง การพัฒนาและส่งเสริมสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากข้อมูลสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พ.ศ. 2567 ระบุว่าประเทศไทยมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอยู่ภายใต้การกำกับของหลายหน่วยงาน และสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) สถานรับเลี้ยงเด็ก (อายุน้อยกว่า 3 ปี) 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) โรงเรียนอนุบาล จากจำนวนทั้งหมดพบว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นหน่วยงานที่มีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมากที่สุด 34,157 แห่ง โดยในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนอนุบาลมากถึง 28,857 แห่ง สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ มีจำนวนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ (1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ มีโรงเรียนอนุบาลในสังกัด 3,209 แห่ง (2) กรมกิจการเด็กและเยาวชน มีสถานรับเลี้ยงเด็กอยู่ในความดูแล 1,197 แห่ง (3) กรมปกครองส่วนท้องถิ่น มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุด 17,892 แห่ง และโรงเรียนอนุบาลอีก 1,438 แห่ง (4) กรุงเทพมหานคร มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลรวมกัน 706 แห่ง และ (5) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน มีโรงเรียนอนุบาลในสังกัด 220 แห่ง นอกจากนี้ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลที่จัดตั้งขึ้นเป็นสวัสดิการของหน่วยงานต่าง ๆ อีก

สิ่งนี้สะท้อนถึงความหลากหลายของรูปแบบและคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยทั่วประเทศ แม้ว่ารัฐบาลจะได้กำหนดให้ใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติเป็นมาตรฐานกลางตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 และมอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่า มาตรฐานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่งยังมีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนา ยกระดับ และสร้างความสอดคล้องของระบบการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว นายณัฐชา บุญไชยอินสวัสดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงได้ตั้งกระทู้ถามทั่วไป กระทู้ถามที่ 485/ร. เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2567 ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ปัญหาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีไม่เพียงพอและขาดคุณภาพ

นายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในขณะนั้น ได้ตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 142 ตอนพิเศษ 240 ง ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2568 โดยระบุว่า กระทรวงฯ ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตาม “มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ” ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางของประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและ ประเมินผล เพื่อให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั่วประเทศมีทิศทางพัฒนาไปในทางเดียวกัน และส่งผลให้เด็ก ปฐมวัยได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพและมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย แห่งชาติดังกล่าวประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ ครอบคลุมการบริหารบุคลากร สิ่งแวดล้อม การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน 2) กระบวนการ ดูแลและจัดประสบการณ์เรียนรู้และเล่น เน้นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม และ 3) คุณภาพเด็กปฐมวัย มุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยและเติบโตอย่างมีคุณภาพ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการ เด็กและเยาวชนได้ขับเคลื่อนการยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ จำนวน 26 แห่ง โดย กำหนดพื้นที่นำร่อง 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย นครปฐม ปัตตานี พะเยา เพชรบุรี ร้อยเอ็ด สงขลา และ อุบลราชธานี รวมถึงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในจังหวัดสุพรรณบุรี 13 แห่ง และในนิคมสร้างตนเองอีก 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก สุพรรณบุรี ปัตตานี สกลนคร และลพบุรี นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาศักยภาพ ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กปฐมวัยทั้งในสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการอบรมให้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ดำเนินกิจการ และผู้เลี้ยงเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน จำนวน 2,337 คน พร้อมทั้งจัดอบรม ออนไลน์เกี่ยวกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 90,000 คน รวมทั้งสิ้น 92,337 คน สำหรับ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 กระทรวงฯ ยังคงดำเนินการยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยนำ

แนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบไฮสโคป (High Scope) ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำมาใช้ ควบคู่กับการอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลเด็กอย่างเหมาะสม โดยตั้งเป้าหมายระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ จำนวน 462 แห่ง

ทั้งนี้ การดำเนินงานทั้งหมดมีเป้าหมายร่วมกัน คือ เพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการดูแลที่มีคุณภาพ เต็มตัวอย่างรอบด้าน และพร้อมเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

“กระทู้ถามที่ 218/ร. เรื่อง ปัญหาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีไม่เพียงพอและขาดคุณภาพ” (7 กรกฎาคม 2568).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 142 ตอนพิเศษ 240 ง, น. 50-53.

ภาวิณี พุ่งไรสง. (2565). การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพื่อการสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. **วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์**, 9(1), 55-66.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2561**. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2568 จาก https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2025/06/2561_q2_003_presentation.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2568). **รายงานผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค